

სოფლის ტურიზმის განვითარების ზოგიერთი ასპექტი საქართველოში

სტატიაში მოცემულია ტურიზმის განვითარების თეორიული საკითხები, გაანალიზებულია ტურისტული სფეროს დაწესებულებებში მომსახურების ხარისხის უზრუნველყოფის ძირითადი მიმართულებები. საერთაშორისო და სოფლის ტურიზმის თეორიული საფუძვლები და განვითარების პერსპექტივები საქართველოში. გაკეთებულია დასკვნები და მოცემულია წინადადებები ტურიზმის მთლიანად და მათ შორის სოფლის ტურიზმის განვითარებისათვის.

მხოლოდ გონივრულად აგებული მარკეტინგული სტრატეგია, რომელიც თავს უყრის ფავორიტულ მიმართულებას ტურისტულ ბაზრებზე და ქვეყნის სასარგებლოდ წარმართავს მათ, საშუალებას გვაძლევს ტურიზმი ყველაზე შემოსავლიან და შემადგენელ სექტორად იქცეს ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკაში. მაგრამ ყველა სიძლიერე, მათ შორის მარკეტინგულიც, არაფრის მაქნისი, ამაო იქნება თუკი ჩამოსულ ტურისტებს არ უზრუნველყოფთ მსოფლიო სტანდარტების დონეზე მომსახურებით, სწორედ ამიტომ საჭიროა გონივრული და კომპლექსური მიდგომა ტურისტული მოღვაწეობასა და ლიცენზირებისათვის.

ტურიზმის სახეებიდან განსაკუთრებით აღსანიშნავია სოფლის ტურიზმი. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ მხრივ ჩვენი ქვეყანა, რომელიც ფლობს მდიდარ და ძალზე ლამაზ ბუნებრივ პირობებს განსაკუთრებით საინტერესოა უცხოელი ტურისტებისათვის. უნდა აღინიშნოს, რომ სოფლის ტურიზმის მიმართ მსოფლიოში ინტერესი დღითიდღე მატულობს. ამ ინტერესს აიგივებს ისიც, რომ ხალხი მზეს, ზღვას და ქვიშას ცვლიან პეიზაჟზე, ტრადიციებსა და ბუნებაზე. ამასთან ერთად ყველა ქვეყანა მიისწრაფვის რათა შექმნას სოფლის ტურიზმის განვითარების ეროვნული მოდელი.

დასავლეთ ევროპის რიგ განვითარებულ ქვეყანაში, ისეთები, როგორცაა: საფრანგეთი, დიდი ბრიტანეთი, ჰოლანდია, ირლანდია, გერმანია, ესპანეთი სოფლის ტურიზმით დაკავებულები წახალისდებიან ეროვნულ დონეზე და განიხილება როგორც სოფლის კომპლექსური სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პროგრამის განუყოფელი ნაწილი. განვითარებულ ქვეყნებში სოფლად ტურისტული მოგზაურობა მეორე ადგილზეა ზღვაზე დასვენების შემდეგ.

მრავალ ქვეყანაში ტურიზმის ეს სახე გახდა ეროვნული სოფლის ლანდშაფტის დაცვისა და აღდგენის მთავარი მიმართულება – სწორედ ამნაირად იქნა დაცული მშვენიერი ალპური ვილები შვეიცარიაში, ნისქვილები და არხები ნიდერლანდებში, ძველი პარკები და ვილები იტალიაში.

სასოფლო-სამეურნეო სექტორში კრიზისი ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზია თანამედროვე სოფლის ტურიზმის განვითარების, ფერმერობა იცვლება აგრობიზნესით, ხოლო, მექანიზაცია და მოდერნიზაცია მთლიანად ცვლიან სოფლის სინამდვილის სახეს. ევროპის სოფლის მეურნეობის ბევრ რეგიონში ფაქტიურად სოფლის მეურ-

ნობა აღარ არის მიწის გამოყენების ძირითადი ფორმა და სოფლის მოსახლეობის მნიშვნელოვანი საქმიანობა.

კომლთა რაოდენობა, რომლებიც მხოლოდ სოფლის მეურნეობაში მუშაობენ მთლიან მომუშავეთა რაოდენობაში საბერძნეთში – 30%-ია, პორტუგალიაში – 24%, ესპანეთსა და ირლანდიაში 17%, იტალიაში. 12%, ბელგიაში და დანიაში, ნიდერლანდებსა და დიდ ბრიტანეთში 2-დან 7%-მდე მერყეობს. საქართველოში ეს მაჩვენებელი ძალზე მაღალია და 50%-ზე მეტია. გამოკვლევები გვიჩვენებენ, რომ ევროპის ქვეყნებში ქალაქის მცხოვრებთა 35% უპირატესობას ანიჭებს სოფლად შვებულების გატარებას. ნიდერლანდებში იგი 49%-ია.

ევროპაში ორგანიზაციული სტრუქტურებია, რომლებიც უზრუნველყოფენ სოფლის ტურიზმის მომსახურებას ბაზარზე პირველ პლანზე წამოწევენ. ასეთ ცნობილ სტრუქტურებს წარმოადგენს სოფლის მწვანე ტურიზმის ევროპული ფედერაცია – „EUROGites“, ეს ორგანიზაცია დაარსდა 1989 წელს. ფედერაცია აერთიანებს ევროპის 17 ქვეყნის 20 ასოციაციას. ეს ქვეყნებია: გერმანია, ავსტრია, ბელგია, ესპანეთი, ფინეთი, საფრანგეთი, უნგრეთი, ირლანდია, იტალია, ლიტვა, ლუქსემბურგი, პოლონეთი, პორტუგალია, რუმინეთი, სლოვაკეთი, შვეცია, შვეიცარია. ქსელი 30000 კერძო მფლობელია გაერთიანებული, რომლებიც სტუმრებს სთავაზობენ 130000 საცხოვრებელ ობიექტს მთელ ევროპაში.

მსოფლიო პრაქტიკით დადგენილია, რომ სოფლის ტურიზმი ხელს უწყობს სოფლის ძირითადი სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების გადაწყვეტას, რამდენადაც იგი უზრუნველყოფს:

- სოფლის მოსახლეობის და პირველ რიგში ქალების დასაქმებას;
- სოფლის მცხოვრებელთა შემოსავლისა და ცხოვრების დონის ამაღლების შედარებით მცირე ფინანსური დანახარჯების დროს;
- სოფლისა და ეზოების (ნაკვეთების) კეთილმოწყობა, საინჟინრო და სოციალური ინფრასტრუქტურის განვითარება;
- პირად დამხმარე მეურნეობაში წარმოებული პროდუქციის ასორტიმენტის გაფართოება;
- ადგილზე, პირად დამხმარე მეურნეობაში წარმოებული პროდუქციის რეალიზაცია, კერძოდ კვების მზა პროდუქციას;

№4 ივლისი 2013

• ადგილობრივი ღირსშესანიშნაობების, წესჩვეულების, ფოლკლორის, ხალხური რეწვის სტიმულირება;

• სოფლის მოსახლეობის კულტურულ-საგანმანათლებლო დონის ამაღლება;

• შეიძლება იყოს დამატებითი წყარო ადგილობრივი ბიუჯეტის შევსებისთვის;

• არ საჭიროებს დამატებით მნიშვნელოვან ინვესტიციებს და უმეტესად გამოიყენებიან ადგილობრივი დაფინანსებიდან, ხოლო კაპიტალდაბანდებები სწრაფად ამოიგება;

• ნაწილობრივ ათავისუფლებენ პოპულარულ ტურისტულ ცენტრებს, ამცირებს ნეგატიურ ეკოლოგიურ შედეგებს ძალზე პრესტიჟული, ტურისტული საქმიანობის დროს.

მსოფლიო ტურისტული ინდუსტრია მზარდი გლობალიზაციის პირობებში წარმოადგენს პრიორიტეტულ ინტერესს და პერსპექტივას საქართველოსთვის. ბუნებრივი უნიკალური პოტენციალის და კულტურული მემკვიდრეობის გამოყენებით საქართველო აუცილებლად ჰარმონიულად უნდა ინტეგრირებდეს მსოფლიო ტურისტულ სივრცეში და ქვეყანაში ტურისტულმა ინდუსტრიამ ინტენსიურ განვითარებას უნდა მიაღწიოს, რაც უზრუნველყოფს მოსახლეობას დასაქმების და შემოსავლიანობის მყარ მატებას ტურისტულთან მონათესავე დარგების სტიმულირებასთან ერთად. ეს კი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვასაც შეუწყობს ხელს.

თანმიმდევრული სწორი პოლიტიკის რეალიზაციისა და განხორციელებული საბაზრო რეფორმების წყალობით

დღევანდელ პირობებში უკვე შეიქმნა ისეთი ტურისტული მომსახურების ბაზარი, რომელშიც ჭარბობს კერძო სექტორი. ქვეყანაში დღეისათვის არსებული მომსახურების ინფრასტრუქტურა ვერ პასუხობს აქტიურად განვითარებად ტურიზმის მოთხოვნებს, მაგრამ ის შეიძლება გახდეს საფუძველი ახალი უფრო თანამედროვე ინფრასტრუქტურისა, რომელიც უპასუხებს მრავალ სტანდარტებს და გაითვალისწინებს ეკოლოგიურ მოთხოვნებს.

საქართველოში ტურისტთა რაოდენობა 2000 წელს 387 ათასზე მეტი იყო, 2008 წელს შესაბამისად 3-ჯერ და 3,5-ჯერ გაზარდა. 2012 წელს მან 2 მლნ ტურისტზე მეტს მიაღწია. ზრდადია მშპ-ში ტურპროდუქციის ხვედრითი წილი 2008 წლის 8,5% გათვალისწინებულია 2013 წელს გაიზარდოს 15,9%-მდე.

საქართველოში დარგის სუბიექტების სტრუქტურაში ფუნქციონალური თავისებურებების მიხედვით შეიძლება გამოვყოთ შემდეგი ძირითადი ინსტიტუტები:

- საწარმოო;
- საკანონმდებლო და დარგის სამმართველო;
- მაკონტროლებელი;
- საზოგადოებრივი;
- ინფრასტრუქტურა;
- საგანმანათლებლო;
- დანარჩენი.

დარგის საფუძველია – ტურისტული მომსახურებით მწარმოებლები და ნორმატიულ-სამართლებრივი ფაზა, რომელიც არეგულირებს დარგსა და მენარმეობას. როგორც ცნობილია ტურისტული პროდუქტი შედგება შემდეგი ნაწილებისგან:

- ტრანსპორტი;
- განთავსება;
- კვება;
- მიმზიდველობა;
- თანხლება;
- აღჭურვილობა.

ამ შემადგენელი ნაწილების მწარმოებლურ და ორგანიზატორები არიან ძირითადი დაწესებულებები, რომელთა მემწეობითაც დარგის ერთობლივი შიდა პროდუქტის ფორმირება ხდება.

ტურისტების ძირითადი ნაკადის ჩამოსვლა კერძო ფირმების ხელშეწყობით ხდება. ეს კერძო ინდუსტრიის სექტორი საქართველოში 1990-იან წლებში ჩამოყალიბდა, როცა შეიქმნა რეალური შესაძლებლობები კერძო მენარმეობის განვითარებისთვის მიუხედავად იმისა, რომ დღეისათვის საქართველოში 2500-მდე მოქმედი სუბიექტია აღიარებული ამ სფეროში ტურისტული მიღებით დაკავებული კერძო ფირმების 90% შეადგენენ.

ძირითად ტურისტულ მომსახურებას, რომლებსაც გვთავაზობენ ეს ფირმები წარმოადგენენ: ავიაბილეთების დაჯავშნა და გაყიდვა; ტრანსპორტისა და სასტუმროს დაჯავშნა; ტურისტების დახვედრა და განთავსება (დაბინავება); ვიზების, დაზღვევის პოლისების, პასპორტების განვითარების მომსახურება გიდ-თარჯიმნის მომსახურება; ტურებისა და მოგზაურობების ორგანიზება; სატრანსპორტო და საექსკურსიო მომსახურება საკუთარი

რესურსებით და აგრეთვე უცხოელი პარტნიორების დახმარებით სხვადასხვა მომსახურების განწევა.

ტურისტული გადაადგილებები გვევლინება ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ელემენტად ტურისტულ ინდუსტრიაში. საქართველოს ამ მხრივ ხელსაყრელი გეოგრაფიული ადგილმდებარეობა აქვს და ეს ხელს უწყობს ძირითადი ამოცანის რეალიზებას – გახდეს ქვეყანა ხელმისაწვდომი უცხოელი ტურისტისთვის. ჩვენთან ტრანსპორტით მომსახურების სურათი ასეთია: ავტობუსით მოგზაურობდა – 47%, საკუთარი ავტომობილით – 28%, ნაქირავები ტრანსპორტით – 5%, საერთაშორისო ავიახაზებსზე მოდის 12%; საქართველოს ავიახაზებზე – 3%, მატარებლებზე 3 და საზღვაო ტრანსპორტზე – 3%.

ტურისტების გადაყვანიდან მიღებული შემოსავალი 2004 წელთან შედარებით თითქმის 2-ჯერ გაიზარდა. სასტუმრო მეურნეობა გვევლინება ერთ-ერთ მნიშვნელოვან შემადგენელ ნაწილად ტურისტულ ინდუსტრიაში, რომლის გარეშეც შეუძლებელია დარგის განვითარება. სასტუმრო ინდუსტრია წარმოდგენილია განთავსების საშუალებებით როგორცაა: სასტუმროები, სპეციალიზებული. განთავსების საშუალებები. კერძოდ არსებულ 1051 განთავსების საშუალებებში 34751 სანოლია, ადგილობრივ სასტუმროებზე მოდის 63%; სასტუმრო სახლებზე 16 და საოჯახო სახლებზე 16%. უმნიშვნელოვანესია კვების ინდუსტრია, რომელიც წარმოდგენილია რესტორნებით, ბარებით, კაფეებით, სასადილოებით, მზა

კვების ობიექტებით.

ჩვენს მიერ ჩატარებული ანალიზის საფუძველზე შეიძლება დავასკვნათ, რომ როგორც მთლიანად, ასევე სოფლის ტურიზმის პრობლემების გადაჭრისთვის საჭიროა:

სახელმწიფო თავის თავზე აიღოს ფუნქცია იმისა, რომ კოორდინირება გაუწიოს ტურისტული დარგის განვითარებას, შემოსავლიანი დარგის თვალსაზრისით;

აუცილებელია სახელმწიფო მმართველობის სისტემის რეფორმა, რომელიც გამიზნული იქნება ბიუროკრატიული პირობების შემცირებისკენ. აგრეთვე უნდა შეიქმნას მექანიზმი, რომელიც მიმართული იქნება ამ სფეროში ქრთამებისა და კორუფციის აღმოფხვრისაკენ. აუცილებელია სახელმწიფოს მხრიდან მხარდაჭერისა და ხელშეწყობის მოქნილი სისტემის შემუშავება.

ტურიზმი ესაა-დამოუკიდებლობის, კავშირების და მოვლენების ერთობლიობა, რომელიც ასახავს მოგზაურობას და ადამიანების ყოფნას მართვის სასურველ ადგილებში. იგი მჭიდროდაა დაკავშირებული ცივილიზაციის განვითარების დონესთან.

ტურიზმი დღეისთვის წარმოადგენს ეკონომიკური მოღვაწეობის ერთ-ერთ ყველაზე დინამიკურად განვითარებულ დარგს. განურჩევლად იზრდება ტურიზმის გავლენა, როგორც მსოფლიო ეკონომიკაზე მთლიანად, ასევე ცალკეული ქვეყნებისა და რეგიონების ეკონომიკაზე მთლიანად.

ეროვნულ ეკონომიკაში ტურიზმი მსხვილ დამოუკიდებელ დარგად იძლევა, რომლის მოღვაწეობაც მიმართულია მოსახლეობის სპეციფიკური მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებისკენ. ამ მოთხოვნილებების მრავალსახეობათა დაკმაყოფილება ხდება არა მარტო ტურისტული დანებსებულებების მიერ, არამედ სხვა დარგებიდანაც, რაც ტურიზმის, როგორც ერთ-ერთი ფაქტორის გავლენას განაპირობებს მსოფლიო ეკონომიკის განვითარებაზე.

ტურიზმი არის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია მსოფლიო ინტეგრაციული პროცესებისა, ხოლო, ტურისტული ბიზნესი ხდება დღეისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი სექტორი ეკონომიკაში.

საქართველო ფლობს რა უნიკალურ ბუნებრივ რესურსებს და თვითმყოფად უძველეს კულტურას, უზარმაზარი გამოყენებული პოტენციალი გააჩნია ტურიზმის განვითარებისთვის მართვის და რეგიონალურ ბაზარზე.

ტურიზმის სფერო წარმოადგენს მნიშვნელოვან შემადგენელ ნაწილს ნებისმიერი დემოკრატიული სახელმწიფოსათვის და ჩვენს პირობებში კი მას გამსხნელი მნიშვნელობა აქვს სოციალურ-ეკონომიკურ გარდაქმნებში, რომლებიც ეკონომიკური განვითარების ლიბერალიზაციისაკენ არის მიმართული.

და ბოლოს: ტურიზმი მჭიდროდაა დაკავშირებული ცივილიზაციის განვითარების დონესთან. ამ დონეზე დამოკიდებულია შემოთავაზებული მოგზაურობის კომფორტაბელურობა და სიხშირე, საზოგადოების ინფორმირებულობა დასვენების მიმზიდველი ადგილების შესახებ; უსაფრთხოება – რომელიც განისაზღვრება არა მარტო ბუნებრივი პირობებით, არამედ, პოლიტიკური გარემოთი ქვეყნის შიგნით და გარეთ, ასე და იმგვარად რაც მოგზაურობის მიზანს წარმოადგენს.

თ. ლაჭყაძეანი,
ეკონომიკის აკადემიურ დოქტორი
მ. ცინცაძე,
თბილისის სასწავლო უნივერსიტეტი პროფესორი
ნ. ნატროშვილი,
აკადემიური დოქტორი

ლიტერატურა

1. მესტიერიშვილი გ. ტურიზმის ეკონომიკა. თბ., 2002.
2. საქართველოს ტურიზმის ინდუსტრიის მიმოხილვა. თბ., 2012.
3. მეტრეველი მ. ტურიზმი და მისი განვითარების პერსპექტივები საქართველოში. თბ., 2002.
4. Балабанов И.Т. Экономика туризма. Учю пособиe. М. 2002.

Т. Лачкебиани, М. Цинцадзе, Н. Натрошвили

НЕКОТОРЫЕ СПЕКТЫ РАЗВИТИЯ СОЛЬСКОГО ТУРИЗМА В ГРУЗИИ

РЕЗЮМЭ

В статье дан теоретические вопросы развития туризма, проанализирована основные направления обеспечения качества обслуживания в учреждениях туристической сфeры, теоретическиe основы в целом и в том числе сельского туризма и перспективы его развития в Грузии. Сделано заключение и даны предложения для развития этой отрасли экономики в стране.